

ЧЕТВРТО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ БОШЊАЧКИ ПРОТИВ СРБИЈЕ

(Представка број 37630/19)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

30. април 2024. године

Ова пресуда је коначна, али може бити предмет редакцијских измена.

У предмету Бошњачки против Србије,

Европски суд за људска права (Четврто одељење), на заседању Одбора у саставу:

Anne Louise Bormann, председник,

Branko Lubarda,

Sebastian Rădulețu, судије,

и Branimir Pleše, вршилац дужности секретара Одељења,

Имајући у виду:

представку (бр. 37630/19) против Републике Србије, коју је Суду по члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Конвенција) поднео 25. јуна 2019. године држављанин Србије, г. Александар Бошњачки (у даљем тексту: подносилац представке), рођен 1970. године, с пребивалиштем у Руми, кога је пред Судом заступала госп. Д. Златановић, адвокатица из Новог Сада;

одлуку да се обавести Влада Републике Србије (у даљем тексту: Влада), коју заступа њихова заступница, гђа З. Јадријевић Младар;

запажања странака;

као и да Влада није дала приговор на разматрање представке од стране Одбора;

Након већања на затвореној седници 9. априла 2024. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

ПРЕДМЕТ СЛУЧАЈА

1. Представка се односи на право подносиоца представке на приступ суду у контексту прекршајног поступка у вези са саобраћајним прекршајем. Конкретно, домаћи судови су одбили захтев подносиоца представке за судско преиспитивање јер он није потписао прекршајни налог који је издала полиција.
2. Дана 25. јуна 2018. године, полицијски службеници Полицијске управе Рума су подносиоцу представке уручили прекршајни налог који је садржао новчану казну у износу од 5.000 српских динара – отприлике 42 евра (EUR) у то време – због непрописног паркирања свог моторног возила. Подносилац представке, међутим, није потписао прекршајни налог на за то предвиђеном месту. На полеђини изреченог прекршајног налога је даље прецизирано да ако лице не прихвати одговорност за предметни прекршај има право да захтева судско преиспитивање случаја тако што ће поднети прекршајни налог прекршајног суду у року од осам дана, у складу са чланом 174. Закона о прекршајима. На крају је наведено да се неплаћена новчана казна може, између осталог, заменити ефективном затворском казном.
3. Чланом 174. Закона о прекршајима, који је био на снази у време настанка догађаја, између осталог је прописано да лице које није прихватило одговорност за предметни прекршај има право да поднесе захтев за судско одлучивање прослеђивањем потписаног прекршајног налога надлежном суду.
4. Подносилац представке је 28. јуна 2018. године поднео посебан и потписан захтев за судско одлучивање Прекршајном суду у Руми. У овом поднеску је оспорио наводе из прекршајног налога и затражио саслушање. Подносилац представке је такође приложио непотписан прекршајни налог.
5. Прекршајни суд у Руми је 6. јула 2018. године одбацио захтев за судско одлучивање на основу тога што подносилац представке није потписао прекршајни налог, у складу са чланом 174. Закона о прекршајима.
6. Подносилац представке је 16. јула 2018. године уложио жалбу на ту одлуку. У њој се, између осталог, позива на ранију праксу прекршајних апелационих судова у којој је наводно наведено да потписивање прекршајног налога није обавезно ако се подноси заједно са другим потписаним документом.
7. Прекршајни апелациони суд је 28. августа 2018. године одбио жалбу подносиоца представке и потврдио првостепено решење.
8. Уставни суд је 18. априла 2019. године такође *resudío* против подносиоца представке (Уж. бр. 11919/2018) и на тај начин утврдио да он није претрпео значајну штету због висине изречене новчане казне.
9. Дана 6. априла 2023. године, након што је туженој Влади достављена представка која је покренула поступак у овом предмету, Уставни суд је решавао случај сличан оном који је покренуо подносилац представке. Уставни суд је у својој одлуци (Уж. бр. 7921/2019) изнео следеће:
„Имајући у виду да је ... случај [Бошњачки против Србије] био ... [комунициран] ... Републици Србији уз позивање на одговарајућу праксу ЕСЉП-а у вези са повредом приступа суду, те да се тај [дати] предмет односи на суштински слично чињенично и правно стање . . ., Уставни суд је одлучио да преиспита своју досадашњу праксу ... у вези са спорним правним питањем – непотписаним прекршајним налогом и правом на приступ суду...”
10. Уставни суд је потом пресудио у корист подносиоца и утврдио повреду његовог права на правично суђење засновану на претераном формализму.
11. Подносилац представке се притужује на основу члана 6. став 1. Конвенције да му је ускраћено право на приступ суду с обзиром на то да је његов захтев за судско одлучивање у његовом предмету одбијен од стране домаћих судова само на основу тога што није потписао прекршајни налог.

ОЦЕНА СУДА

I. ДОПУШТЕНОСТ

A. Да ли је дошло до злоупотребе права на појединачну представку

12. Влада је навела, без формалног приговора у том смислу, да је у својој жалби коју је уложио Прекршајном апелационом суду подносилац представке „потпуно погрешно представио” судску праксу тог суда. У истом смислу, Влада је тврдила да је подносилац представке у својој представи пред самим судом „нетачно тврдио” да је Прекршајни апелациони суд раније одлучио да се потписивање прекршајног налога није сматрало обавезним ако се поднесе заједно са другим потписаним документом. Према наводима Владе, подносилац представке је на тај начин покушао да „обмане Суд” пружајући „лажне доказе”.

13. Подносилац представке није дао било какав коментар у овом погледу.

14. Суд подсећа да се представка може одбацити због злоупотребе према члану 35. став 3(а) Конвенције ако је, између осталог, била свесно заснована на неистинитим чињеницама и лажним изјавама. Подношење непотпуних и стога обмањујућих информација такође може представљати злоупотребу права на представку. Међутим, чак и у таквим случајевима, намера подносиоца представке да доведе Суд у заблуду увек мора бити утврђена са довољном сигурношћу (видети, Паун Јовановић против Србије, бр. 41394/15, ст. 41. и 42. од 7. фебруара 2023). Штавише, одсуство формалног приговора Владе о злоупотреби у том погледу не спречава Суд да преиспита питање *propter motu* (видети, на пример, Зарубица против Србије (одл.), бр. 35044/07 и две друге представке, од 26. маја 2015. године, са даљим референцама).

15. Осврћући се на овај случај, Суд примећује да се, без обзира на природу поднесака подносиоца представке домаћим судовима, наведено догодило у контексту домаћег поступка (видети горе наведени став 6), а не у оквиру његове комуникације са овим Судом или упућивањима у вези са истим. Из тога следи да сугестије Владе у овом погледу нису релевантне у контексту наводне злоупотребе права на појединачну представку подносиоца представке (видети предмет Паун Јовановић, горе цитиран, став 50.).

16. Штавише, упркос супротним тврдњама Владе, схваћено је да се подносилац представке није ослонио на споменуто домаћу судску праксу и да није ни споменуо домаћу судску праксу у свом обрасцу представке поднетом Суду. Истовремено, само његово уврштавање међу другим документима који су приложени уз представку не може само по себи да се сматра покушајем да се Суд доведе у заблуду.

17. С обзиром на горе наведено, Суд сматра да понашање подносиоца представке није представљало злоупотребу права на појединачну представку у смислу члана 35. став 3(а) Конвенције.

B. Усаглашеност *ratione materiae*

18. Суд сматра да се предметни саобраћајни прекршај односио на „кривичну оптужбу” против подносиоца представке у смислу члана 6. став 1. Конвенције и да је као такво јасно привукло гаранције те одредбе (видети, *mutatis mutandis*, Mesesnel против Словеније, бр. 22163/08, ст. 28. 6. и 7. тим редоследом, од 28. фебруара 2013. године, са додатним упућивањима; видети исто тако горе наведени став 2. у вези са новчаном казном и њеном могућом конверзијом у ефективну затворску казну).

B. Да ли је подносилац представке претрпео значајну штету

19. Влада је навела да притужбу подносиоца представке треба прогласити неприхватљивом јер он није претрпео значајну штету у смислу члана 35. став 3. (б) Конвенције (видети горе наведени став 2).

20. Подносилац представке је оспорио овај приговор и позвао се на релевантну судску праксу Суда.

21. Без обзира на финансијски утицај новчане казне изречене подносиоцу представке, приговор Владе се не може прихватити јер је питање приступа суду у кривичним стварима, по својој природи, од посебног значаја у погледу правилног функционисања и правичности кривичноправног система дате државе. Отуда постоји питање од општег интереса које се не може сматрати тривијалним, или, сходно томе, нечим што не заслужује

испитивање о меритуму (видети, *mutatis mutandis*, Јухас Ђурић против Србије, бр. 48155/06, ст. 56. од 7. јуна 2011; погледати и одлуку Уставног суда описану у ст. 9–10. горе);

22. С обзиром на наведено, приговор Владе се мора одбити.

Г. Закључак

23. Суд напомиње да жалба подносиоца представке није очигледно неоснована у смислу члана 35. став 3(а) Конвенције или неприхватљива по било ком другом основу. Стога се мора прогласити прихватљивом.

II. ОСНОВАНОСТ

24. Релевантна начела која произилазе из судске праксе Суда у вези са правом на приступ суду и, посебно, ситуације у којима ограничење тог права представља „претерани формализам”, сажети су у предмету Зубац против Хрватске ([Вв], бр. 40160/12, ст. 76–79. и 96–99, од 5. априла 2018. године).

25. У складу са чланом 174. Закона о прекршајима Тужене државе, који је био на снази у том периоду, судско преиспитивање прекршајног налога издатог од стране полиције могло се захтевати само подношењем потписаног прекршајног налог надлежном суду.

26. По мишљењу Суда, захтев за потписивање прекршајног налога – који сам по себи није био неспојив са чланом 6. став 1. Конвенције – такође представља ограничење права на приступ суду који је тежио легитимном циљу да се обезбеди правна сигурност и правилно спровођење правде. Једино питање у овом предмету је стога да ли је начин на који су домаћи судови применили ово правило био сразмеран циљу којем се тежило.

27. С тим у вези, Суд на почетку примећује да је у упутствима датим подносиоцу представке на полеђини прекршајног налога изричито наведено да, уколико појединац не прихвати одговорност за прекршај, он или она имају право да захтевају судско преиспитивање у року од осам дана у складу са чланом 174. Закона о прекршајима (видети горе наведени став 2). Иако упутство није изричито помињало потребу за потписом на самом прекршајном налогу, подносилац представке је у вези са тим упућен на релевантне законске одредбе. Ограничење наметнуто његовом праву на приступ суду је стога несумњиво регулисано на предвидив, иако индиректан начин. Слично томе, недостатак потписа подносиоца представке на прекршајном налогу може се приписати лично подносиоцу представке.

28. Међутим, у погледу критеријума претераног формализма, Суд примећује да је истовременим подношењем два документа релевантном националном правосудном органу, тј. непотписаног прекршајног налога и потписаног одвојеног захтева за судско преиспитивање, подносилац представке недвосмислено изразио своју намеру да оспори казну коју је изрекла полиција и тражи њено преиспитивање пред судом. Свакако, Влада никада није изнела супротне аргументе, а штавише, додатно испитивање одвојеног захтева од једне странице не може се сматрати неоправданим теретом за домаћи суд.

29. На крају, веома важно је да Суд примети да је сам Уставни суд недавно променио своју судску праксу у сличним случајевима, признајући да је досадашња пракса представљала претерани формализам у ограничавању приступа суду подносиоцу у смислу права на правично суђење као што је загарантовано Уставом Србије (видети горе наведени став 8).

30. У светлу горенаведеног, Суд налази да се начин на који су домаћи судови применили релевантна процедурална правила у овом предмету не може сматрати сразмерним циљу који су та правила настојала да постигну.

31. У складу с тим, дошло је до повреде члана 6. став 1. Конвенције.

ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

32. Подносилац представке је захтевао 42 евра на име материјалне штете. Поред тога, тражио је 2.000 евра на име нематеријалне штете и 1.800 евра на име трошкова и издатака.

33. Влада је оспорила та потраживања.

34. Суд примећује да подносилац представке није доказао постојање узрочне везе између утврђене повреде поступка и наводне материјалне штете; стога одбацује тај захтев у целини.

35. С друге стране, подразумева се да уколико се жели подносиоцу обезбедити положај у којем не би били занемарени захтеви из члана 6. став 1. у мери у којој је то могуће, најприкладнији облик обештећење би у начело представљало поновно отварање спорног поступка уколико се наведено затражи (видети, на пример, *Öcalan против Турске* [Вв], бр. 46221/99, став 210, ЕСЉП 2005-IV, и *Попов против Русије*, бр. 26853/04, став 263, од 13. јула 2006. године). Међутим, у специфичним околностима овог случаја постоје одређене сумње у погледу изводљивости поновног суђења у земљи. Наиме, док чл. 280. и 281. Закона о прекршајима прописују могућност поновног покретања спорног поступка на основу пресуде Суда (видети, у овом контексту, недавну одлуку Уставног суда IУз-25/2018 од 7. априла 2022. године), није сигурно да би то у конкретном случају заиста било могуће с обзиром да постоји могућност да је наступила застарелост даљег вођења поступка за предметни саобраћајни прекршај. Следи да закључак о повреди Конвенције сам по себи не може представљати довољну правичну накнаду за било какву нематеријалну штету коју је претрпео подносилац представке. Суд је такође мишљења да је, у сваком случају, подносилац представке сигурно претрпео одређену нематеријалну штету. С обзиром на природу утврђеног кршења у овом случају, те дајући своју процену на правичној основи, у складу са чланом 41. Конвенције, Суд досуђује подносиоцу представке износ од EUR 2000 у вези са наведеним, као и надокнаду било којих пореза који би се могли наплатити.

36. Што се тиче захтева подносиоца представке за накнаду трошкова и издатака, Суд понавља да подносилац представке има право на накнаду трошкова и издатака само у мери у којој је доказано да су они стварно и нужно настали и да су били разумни у погледу њиховог износа. У овом случају, имајући у виду документе које поседује и горе наведене критеријуме, Суд сматра разумним да додели износ од 1.800 евра, који покрива трошкове и издатке по свим основама, као и сваки порез који би могао наплатити подносиоцу представке.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. Проглашава представку прихватљивом;

2. Сматра да је дошло до повреде члана 6. став 1. Конвенције;

3. Сматра

(а) да Тужена држава треба да исплати подносиоцу представке, у року од три месеца, следеће износе, које треба конвертовати у валуту Тужене по стопи која се примењује на дан измирења:

(i) 2.000 евра (две хиљаде евра), као и било који порез који се може наплатити у погледу нематеријалне штете;

(ii) EUR 1.800 (хиљаду и осам стотина евра), као било који порез који се може наплатити у погледу насталих трошкова и издатака;

(б) да од истека наведених три месеца до измирења, треба исплатити затезну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака граничној каматној стопи Европске централе банке током периода неиспуњавања обавезе, уз додатак од три процентна поена;

4. Одбацује остале захтеве подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаном облику 30. априла 2024. године, у складу с правилом 77. ст. 2. и 3. Пословника о раду суда.

Branimir Pleše, вршилац дужности секретара

Anne Louise Bormann, председник